

A Magyar Holocaust I–II.

A New York-i Blackburn International és a Gondolat Könyvkiadó közös gondozásában elkészült az erdélyi származású amerikai történész, Randolph L. Braham A Magyar Holocaust című kétkötetes műve. A szerző — az antiszemitizmus egyik legkitűnőbb történész szakértője — a magyarországi zsidóság több mint kétharmadának a második világ-háború utolsó évében bekövetkezett tragikus pusztulását dolgozta fel. A kétkötetes mű először 1981-ben jelent meg angol nyelven.

A Magyar Holocaust a Magyarországon és külföldön megjelent történeti munkákra, dokumentumokra és memoárirodalomra, a magyar, az európai, valamint az izraeli levéltárak és a zsidóüldözések dokumentumait gyűjtő különféle intézmények forrásaira épül. A könyv bevezető része összefoglalja a magyarországi zsidóság történetére, létszámára, társadalmi szerepére és kultúrájára vonatkozó legfontosabb ismereteket.

Részletesen ismerteti a német megszállás és a Sztójay-kormány tevékenységének eseménytörténetét, a zsidóság likvidálására irányuló titkos tervek kidolgozásának folyamatát. Bemutatja a vidéki zsidó lakosság gettókba költöztetését, deportálását és megsemmisítését. Ismerteti a végrehajtás részleteit, s közlésezi a felelősök és az áldozatok neveit. Külön fejezet foglalkozik a mentési akciókkal, az ellenállással, a keresztény egyházak magatartásával.

A Magyar Holocaust a könyvesboltokban nem kapható, a mű a Gondolat Könyvkiadónál (1368 Budapest, pf.: 225) rendelhető meg. Átvehető személyesen, s postán is megrendelhető utánvétellel.

A könyv szerzője, Randolph L. Braham hamarosan Magyarországra érkezik, s január 23-án, 17.30-kor a TIT Kossuth Klubjában találkozhat az olvasókkal. (MTI)

Díjazott előadások

Az MTA Szegedi Biológiai Központjában folyó kutatások nyilvános beszámolója, az SZBK-napok tegnap délután szakmai érdekeltséggel fejeződött be.

Szakmai első díjat kapott Hadlaczy Gyula (Burg Kornél, Cserpán Imre, Praznovszky Tünde) a Genetikai Intézetből. Második díjas Udvardy Andor, a Biokémiai Intézetből, harmadik díjat kapott Kiss Tamás, a Növényélettani Intézetből. A legjobb előadás — formai kivitelezés — díját Horváth László (Biofizikai Intézet), az ifjúsági díjat pedig Száraz Sándor (Biofizikai Intézet) vehette át.

Az SZBK szakmai hírnévét növelő folyamatos kutatótevékenységért Straub F. Bruno elismerő plakettet adott át Nagy Ferencnek, a Növényélettani Intézet tudományos munkatársának.

Új szervezetben működik az Igazságügyi Minisztérium

Az igazságügy-miniszter január 1-jétől módosította a minisztérium szervezeti és működési szabályzatát; több főosztályt megszüntetett, s egyben újakat hozott létre. Az intézkedés okairól, előzményeiről kérdezte Kulcsár Kálmán igazságügy-minisztert az MTI munkatársa.

területen. Az erre vonatkozó koncepció elkészült, s rövidesen a Minisztertanács elé terjeszttem. Azt azonban szeretném leszögezni, hogy az Igazságügyi Minisztérium — a jogállam koncepciójából következően — nem felügyeli a bíróságok működését. — E feladatok tudatában indult meg az átszervezés a házon belül. Igyekeztünk olyan ágazati egységeket létrehozni, amelyek alkalmasak a megnövekedett teendők ellátására. Meggyőződésem szerint más szervezeteknek is előbb-utóbb ugyanígy át kell tekinteniük feladataikat, s azokhoz kell „igazítaniuk” apparátusukat.

— Január elsejétől megszüntettük a törvény-előkészítő, valamint a tudományos és tájékoztatási főosztályt, s létrehoztuk a közjogi, a büntetőjogi, valamint a civilisztikai (polgári jogi) és gazdaságirányítási főosztályt. Ezek feladata elsősorban a jogalkotás, de összefoglalva a jogalkalmazói munkát — ideértve a bírói jogalkalmazást is — elemzésével. A jogalkalmazói ta-

paszlatokat is — a bíróságok közreműködésével — értékesítik a jogalkotási munkában, s figyelemmel kísérik, hogy a gyakorlatban miként érvényesülnek a jogszabályok. Kapcsolatot tartanak a jogtudomány neves képviselőivel, s rendszeresen bevonják őket az előkészítő munkába. Ezentúl minden jelentős jogszabálytervezet minisztériumi bizottságok dolgoznak ki,

— Miként említettem, a minisztérium még elvi felügyeletet sem gyakorol a bíróságok itélkezési tevékenysége felett, az itélkezés elvi irányítása a Legfelsőbb Bíróság feladata, ezért a továbbiakban nem lesz szükség eddigi bírósági főosztályunkra. Helyette igazságügyi igazgatási főosztály működik. Még az első félévben létre kívánunk hozni egy ügynevezett bírói tanácsot, amely — a miniszter mellett működve — a bírák érdekeit, véleményét képviselné az igazságügyi irányításban, s javaslatokat juttatná el a döntéshozókhoz. E tervezett intézkedések azonban korántsem jelentik a bírósági szervezet átalakítását. Az új alkotmány elfogadása után azonban minden bizonnyal módosítani kell a bíróságokról szóló törvényt — mondta a miniszter —, addig kimunkáljuk és megvitatjuk az átalakítás lehetséges koncepcióit.

— Az új szakterületek kialakításához felkészült szakemberekre volt szükség, olyanokra, akiket szervezőkészségük, nemzetközi tapasztalatuk alkalmassá tesz az új feladatok elvégzésére.

Rómeó és Júlia az Erkel Színházban

Érdekes kalandra vállalkozott az Operaház vezetése: a tavalyi év utolsó premijeként bemutatta *Gounod* nálunk szinte ismeretlen *Rómeó és Júlia* című művét. A darab, melynek folyása híven követi Shakespeare drámájának medrét, utoljára 90 évvel ezelőtt szolgált meg magyar színpadon. A magában sem csekély újrabemutatói kockázatot tetézte, hogy egy teljesen ismeretlen ifjú rendező állította színpadra a veronai szerelmek sztoriját. Persze a fenti mondatban két finom csálás van rejtve: hiszen „névtelen” rendező *éneként* meglehetősen neves; úgy hívják, *Gulyás Dénes*. Az Operaházon kívül meglehetősen sikereket mondhat magának például a New York-i Metropolitanban, s még néhány hasonlóan „jelentéktelen” amerikai házbán. S az igazsághoz tartozik az is, hogy a darabot ő fedezte föl; épp egy vendégjátéka alkalmával énekelt benne. Am merész elhatározással nemcsak Gounod-t ajánlotta, ajánlotta még magát. *S. Petrovics Emil* igazgató meggyőződhetne bizonyult. Sőt, győztesnek. Gulyás Dénes élete első operarendezése nagyszerű munka. Finoman közvetíti a mű lírai hangulatát, szép képeket rajzol. Ugyanaz a végiggondoltság sugárzik belő-

le, ami nagyhírű tenoristánk éneklését is jellemzi. Az persze várható volt, hogy egy tehetséges operaénekesnek vannak jó rendezői ötletei, s a színészvezetésben sok hasznosat tud mondani kollégáinak. Ez a rendezés azonban kikezdetlen. Nem: „vannak értékei”, „kezdetnek nem rossz”, hanem végig magas színvonalú, üdítően profi. Nem látnoki erejű, démoni hatású, korszakos inszenálás (a mű értékei sem sugallnának ilyent), ám oly alapos tárgyszerűségről, szakmai biztonságról árulkodik munka, mely főfoglalkozású rendezőkre pirít. Hisz mai magyar színházunk, s különösen operánk hemzseg a világmegváltó ötletektől, nagy-nagy koncepcióktól, melyek sorra elvéreznék amatőr hibákon, alapvető balfogásokon. Furcsa, hogy ebből az áldatlan helyzetből épp egy „outsider” mutat ki vezető irányt.

A zenei megvalósítás nem kevésbé élményszerű. *Lukács Ervin* főzeneigazgatói kinevezése óta nagyszerű önismerettel választja ki magának azon művek vezénylését, melyekben kiváló tud nyújtani (s jó érzékkel kerüli azokat, melyek távolabb esnek egyéniségétől). A Rómeóban lírai hevülettel irányítja a szép színeket

produkáló zenekart, átélten játssza ki a dallamok ívét.

Az énekesek is valamilyen nagyon jók. Lemon-danak a széles, modoros gesztikulációjáról, alakításuk mértéktartó, ökonomikus, éneklésük ihletett, kifejező. Szólamaik magas vagy mély hangjait nem gikszerzésre, hanem kifejezésre használják föl. Különösen nagy érték *Kelen Péter* Rómeója, tenorja a legnagyobb magas-szókban és leghalkabb dinamikában is könnyedén és fényesen szól, s nagy íveket fog át. *Szűcs Márta* teljesen perfekt, megható Júlia, csak hangja tűnt kissé fénytelen-nebbnek, mint korábbi szerepeiben. *Begányi Ferenc* fennkölt, zengő hangú, ám jelmezében tán kissé főnk-vizitoros Lőrinc barát. Elragadó *Bokor Jutta* Tebaldo apródja, újabb nadrágszerpét a régihez hasonló lendülettel játssza, és nagyobb biztonsággal dalolja. *Schäffer Judit* szép reneszánsz kosztümöket tervezett, *Kézdy Lóránt* díszletei azonban nem olyan sikerültek, vöröskék előfüggönye meglehetősen didaktikusan igyekszik ábrázolni a két család konfliktusát.

A kiváló produkció másik szereposztása január 6-án, tegnap mutatkozott be. Rómeót Gulyás Dénes énekelte.

Márok Tamás

Németh József sorozata

Élénk tempójú év végi hajrára hajtott végre december közepétől *Németh József*, a szegedi opera népszerű baritonistája.

— December 12-ére Kaszára volt meghívásom, a *Tosca* Scarpiáját énekeltem. Elég jól sikerült az előadás, az impresszário azonnal ott is fogott, hogy másnap énekeljem el a Nabuccót, olaszul — meséli. — Másnap alig értem haza, már várt az üzenet: siessék Pestre, mert 15-ére nincs hollandi. Így hát két nap múlva ismét énekeltem: először *A bolygó hollandi* operaházi produkciójában — beugrásokkal. Ezután a 18-ai előadásra is fölkerült.

— *Ugy tudom, abban az előadásban több szegedi is fellépett*... — Mindhárom estén *Misura Zsuzsa* volt Senta, egyszer *Kenesei Gábor* Daland, és egyszer *Cser Miklós* dirigált. Ugyhogy, elég „otthonosan” éreztem magamat. — *Milyen a pesti Bolygó a szegedivel összevetve?* — Hát voltak problémák. A második előadá-

son Daland hajója feldőlt, néhány statisztája meg is sérült, le kellett engedni a függőnyt, s csak 20 perccel később tudtuk folytatni. A másik alkalommal meg az én hajóm nem jött be —, megint félórás kényszerpihenő, s újra épp az áriám előtt. A szegedi előadásnak is elég nehéz, „bolygó” szcenikája van, de itt még sohasem volt baj. Ettől eltekintve is úgy gondolom azonban, hogy a mi produkciónk lényegesen akciódúsabb, színezebb.

— *Szóval 18-án fejeződött be az évad.*

— Nem, mert 21-én ismét Bolygót kellett énekelnem. Arra a napra a Mesterdalnokok volt kitzúve egy híres vendéggel. *Siegfried Vogel* énekelte volna a Hans Sachsot, ám több más szereplő megbetegedett, ezért az opera vezetői úgy döntöttek, hogy a Bolygó kerül színre, s Dalandra kérték föl Vogelét. Ez volt az utolsó színpadi fellépésem, de közben részt vettem a Tosca lemezfel-

vételén. A Hungaraoton *Marton Eva* (Tosca), *José Carréros* (Cavaradosi) és *Juan Pons* (Scarpia) közreműködésével rögzítette a művet, az Állami Hangverszenyzenekart egy fiatal amerikai dirigálta. En Sciarro-nét énekeltem, amely egyébként életem legelső feladata volt. Itt is volt még egy szegedi: *Gregor József*, aki a börtönört „adta”.

— *Carréros súlyos beteg volt, egy évig föl sem lépett. Látszott rajta a kihasználtság?*

— Inkább a „pihenés” látszott. Hihetetlenül fényes hangon, gyönyörű frázisokat énekel. Nagy formában volt, de a többiek is egészen kiemelkedő nyújtottak.

— *Mit tartogat a '89-es év?*

— Készülök a *Don Giovanni* címszerepére, amelyet hosszú idő után újra fogok énekelni a szegedi felújításban. Énekelem tovább a régi szerepeimet is, de most ez a legnagyobb kaland, ez izgat leginkább.

M. T.

Miniportré

Kormányos Gábor, a városi KISZ-bizottság titkára

A városi KISZ-bizottság küldöttgyűlése alig egy hónappal ezelőtt választotta meg titkárrá *Kormányos Gábort*, aki ezt megelőzően a kommunális vállalatok KISZ-bizottságának munkáját irányította. A 30 éves fiatalember 1973-ban lett tagja az ifjúsági szövetségnek, de már eddig is sok mozgalmi tapasztalatot gyűjtött. Az elmúlt évek alatt az IKV KISZ-titkáráként, a hadseregnél töltött két évben politikai munkatársként, 1985-től a kommunális vállalatok pártbizottságának tagjaként kisebb és nagyobb közösségeket képviselt. Művezetőként a gazdasági munka területén a napi gondok ismerőjeként lett az építésztechnikus, „főállású” mozgalmi vezető. Kormányos Gábor arra kéri, mondja el, milyen különbséget lát eddigi és jelenlegi munkája között, mi a véleménye a mostanában nem igazán hálás politikai munkáról, milyen feladatokat lát legfontosabbnak a maga és az ifjúsági szövetség számára.

— Úgy érzem, az eddig eltelt évek gyakorlata, tapasztalatai biztos támaszt nyújtanak mostani munkámhoz. Ugyan magam is meglepődtem, amikor engem választott meg a december 3-ai küldöttgyűlés a két hivatalos jelölttel „szemben”, harmadikként. Azt, hogy nem vállalom egy pillanatra sem gondoltam, igaz, sok időm sem volt rá. Abban hiszek, hogy szükség van a fiataloknak továbbra is egy koordináló, érdekegyeztető, szakmailag, emberileg politikailag felkészült fiatalokból álló irá-

nyító apparátusra és vezetőkre, a Kommunista Ifjúsági Szövetségre.

A taglétszám csökkenését reális tényként kell tudomásul venni, de nem lehet beletörődni. Most szövetségi öntisztuló folyamatának nehéz és gyötrelmes napjait éljük. Ha a korábbi, csak a tagdíjat fizető KISZ-tagok kivánnak szervezeteinkből, hát tegyük, ne sajnáljuk őket. Olyanokra van szükségünk, akik most, és a továbbiakban még inkább vállalkoznak, hogy ebben a helyzetben is a fiatalok érdekeit képviselik. A szövetség XII. kongresszusára készülve saját feladataink is egyre tisztábbak, világosabbak. Márkás várospolitikai programot dolgozunk ki, ahol minden szervezetnek, intézménynek saját feladata kell, hogy legyen. Felül kell vizsgálnunk a különböző

rétegtanácsok munkáját is. Azt már megállapítottuk, hogy eddigi eredeti funkciójukat nem töltötték be, és azt is, hogy a mostani tagozódást át kell alakítani, hogy koordináló, szaktanácsadó, érdekképviselő és egyeztető munkájuk tisztán tükröződjék. Fontos kérdésnek tartom a fiatalok lakáshelyzetének további javítását, a párt és a KISZ viszonyának módszerbeli, gyakorlati továbbfejlesztését.

Az egyre szaporodó alternatív szervezetekkel való párbeszéd és a kapcsolatok felvételét is fontos politikai munkának tekintem. Nem azt kell keresni, amiben eltérők vagyunk egyiktől vagy másiktól, hanem ami közös. Egy-egy konkrét esetben pedig feltétlen együttműködést is el tudok képzelni. Ilyen lehet például március 15., nemzeti ünnepünkről való méltó megemlékezés, vagy a szegedi ifjúsági napok idei programjának összeállítása.

Egyértelműen ki kell derülni, mit akarunk, és nem feltétlenül nagy, látványos rendezvényekkel demonstrálni azt, hogy vagyunk. Segítenünk kell a helyi iskolai, üzemi mozgalmi munka közösségteremtést célzó elképzeléseit, azok megvalósítását. Természetesen minden, az egész ifjúságot érintő kérdésben kapcsolódunk a KISZ Központi Bizottsága által meghirdetett ifjúságpolitikai törekvésekhez. Hogy munkámat jól végzem-e, azt a kongresszust megelőző városi küldöttgyűlés minősíti majd márciusban.